

РОЗДІЛ II

Облік, аналіз, аудит та оподаткування

УДК 364.3

Марія Гуменна-Дерій,
кандидат економічних наук,
Західноукраїнський національний університет,
кафедра обліку і оподаткування,
м. Тернопіль; ORCID ID: 0000-0003-0901-0080
e-mail: humennaderiy@gmail.com

Євгенія Шара,
кандидат економічних наук, доцент,
Ірпінський фаховий коледж економіки і права,
м. Ірпінь; ORCID ID: 0000-0002-8091-0201
e-mail: humennaderiy@gmail.com

Тетяна Слесар,
кандидат економічних наук, доцент,
Національний університет біоресурсів і природокористування України,
кафедра обліку та оподаткування,
м. Київ; ORCID ID: 0000-0002-6070-5059
e-mail: slyesar.t.m@nubip.edu.ua

<https://doi.org/10.29038/2786-4618-2023-01-40-51>

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЄДИНОГО СОЦІАЛЬНОГО ВНЕСКУ І ЙОГО ВІДОБРАЖЕННЯ В СИСТЕМІ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ЗА РОЗРАХУНКАМИ І ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. У статті розглянуто та узагальнено теоретичні засади єдиного соціального внеску в Україні з урахуванням нових законодавчих змін. Мета статті полягає в обґрунтуванні теоретичних засад єдиного соціального внеску в Україні, а також його відображення в системі обліку і контролю за розрахунками та фінансовими ресурсами підприємства. Обґрунтовано ефективність запровадження мораторію на проведення документальних перевірок правильності нарахування, обчислення і сплати ЄСВ на період дії правового режиму воєнного, надзвичайного стану. Здійснено характеристику семи етапів системи соціального страхування в Україні «Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» і до реорганізації діяльності Фонду соціального страхування України й управління його виконавчої дирекції з приєднанням до Пенсійного фонду України. Пояснено доцільність електронного документообігу, здійснення обміну електронними первинними документами з контрагентами, збереження електронного архіву документів за допомогою Веб-сервісу «СОТА». Розкрито порядок відображення єдиного соціального внеску в системі обліку та контролю за розрахунками і фінансовими ресурсами підприємства. Зокрема, наведено кореспонденцію рахунків з нарахування та сплати єдиного соціального внеску, а також нарахування штрафів, пень, що пов'язані з порушеннями законодавства України щодо єдиного соціального внеску в системі фінансового обліку. В перспективі, подальші наукові дослідження необхідно проводити у напрямку чіткого трактування і розмежування різних категорій, що пов'язані з єдиним соціальним внеском; покращення рівня оперативності обліку та контролю за дебіторською і кредиторською заборгованістю в частині розрахунків за страхуванням та їх впливу на фінансові результати підприємства; підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства через осучаснення методів їх обліку і контролю на основі застосування позитивного практичного українського та міжнародного досвіду.

Ключові слова: єдиний соціальний внесок, фінансові ресурси, підприємство, облік розрахунків, контроль за ресурсами, соціальні податки розвинених країн, організація електронного документообігу, державний сектор економіки.

Mariia Gumenna-Derii,
Ph D in Economics,
West Ukrainian National University,
Department of Accounting and Taxation,
Ternopil

Yevheniia Shara,
Ph D in Economics, Associate Professor,
Irpın Vocational College of Economics and Law,
Irpın

Tetiana Sliesar,
Ph D in Economics, Associate Professor,
National University of Bioresources and Nature Management of Ukraine, Department of
Accounting and Taxation,
Kyiv

THEORETICAL PRINCIPLES OF THE UNIFORM SOCIAL CONTRIBUTION AND ITS DISPLAY IN THE SYSTEM OF ACCOUNTING AND CONTROL OF CALCULATIONS AND FINANCIAL RESOURCES OF THE ENTERPRISE

Abstract. The article examines and summarizes the theoretical foundations of a single social contribution in Ukraine, taking into account new legislative changes. The purpose of the article is to substantiate the theoretical basis of the single social contribution in Ukraine, as well as its reflection in the system of accounting and control over the calculations and financial resources of the enterprise. The effectiveness of the introduction of a moratorium on documentary checks of the correctness of accrual, calculation and payment of social security for the period of the legal regime of martial law and state of emergency is substantiated. The characterization of the seven stages of the social insurance system in Ukraine “Basics of the legislation of Ukraine on mandatory state social insurance” and the reorganization of the Social Insurance Fund of Ukraine and the management of its executive directorate with joining the Pension Fund of Ukraine was carried out. The expediency of electronic document circulation, the exchange of electronic primary documents with counterparties, and the preservation of an electronic archive of documents using the “SOTA” Web service were explained. The procedure for displaying a single social contribution in the system of accounting and control over calculations and financial resources of the enterprise is disclosed. In particular, the correspondence of the accounts for the calculation and payment of the single social contribution, as well as the calculation of fines and fines related to violations of the legislation of Ukraine regarding the single social contribution in the financial accounting system, is provided. In the future, further scientific research should be conducted in the direction of a clear interpretation and demarcation of various categories related to a single social contribution; improving the level of efficiency of accounting and control over receivables and payables in terms of insurance settlements and their impact on the company's financial results; increasing the efficiency of the use of the company's financial resources through the modernization of their accounting and control methods based on the application of positive practical Ukrainian and international experience.

Key words: single social contribution, financial resources, enterprise, accounting of payments, control over resources, social taxes of developed countries, organization of electronic document circulation, public sector of the economy.

Постановка проблеми. Актуальність цієї теми зумовлена тим, що єдиний соціальний внесок займає немаловажне місце в податковій системі України.

Нарахування єдиного соціального внеску (ЄСВ) в Україні з урахуванням нових змін в українському законодавстві є цінними обліковими даними для використання широким загалом користувачів, проте ЄСВ розглядають по-різному: відіграє важливу роль у формуванні відповідних надходжень до бюджету; впливає на обсяги і терміни розрахунків та величину фінансових ресурсів (в тому числі сум дебіторської заборгованості, витрат коштів, фінансові результати) підприємства; сприяє формуванню надійної системи соціального захисту незахищеної частини населення держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Реформування системи соціального страхування нині здійснюють десятки країн світу, а це посилює зацікавленість до такої проблеми багатьох

науковців та їх тимчасових творчих груп. Поглиблене вивчення проблем реформування системи соціального страхування, запровадження єдиного соціального внеску та його відображення в системі обліку і контролю за розрахунками та фінансовими ресурсами підприємства, зокрема, присвячені праці таких науковців: Діденко Ю., Жураковської Л., Кміть В., Кучми О., Макаренка А. П., Маршавіна Ю., Очеретько Л., Райнової Л., Соболевої І., Тимошенко О.

Діденко Ю. визначає сучасні види соціального страхування (пенсійне; у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням; медичне; на випадок безробіття; від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань) у контексті соціально-трудова стосунків. На думку цієї авторки: «Оплата праці, забезпечення її істотної позитивної динаміки – кратного за 4-5 років зростання – складають сьогодні головний пріоритет для соціальної політики і для формування інституційних передумов створення цивілізаційної системи соціального страхування. Реалізація даного пріоритету – перша, з найважливіших концептуальних посилок для формування інститутів системи соціального страхування» [1, с. 119].

Жураковська Л. розглядає окремі аспекти діяльності арбітражного керуючого з позиції переліку осіб-платників єдиного соціального внеску згідно із Законом України «Про єдиний соціальний внесок». Авторка зауважує, що «необхідними умовами для сплати особою єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування є початок провадження такою особою, зокрема, подібної до зазначеного переліку незалежної професійної діяльності та отримання доходу від такої діяльності» [2, с. 59].

Кміть В. та Кунашук І. роблять оцінку функціонування єдиного соціального внеску в Україні та визначають основні напрямки поліпшення системи адміністрування соціальних внесків. Вони зазначають: «Адміністративна система соціального страхування потребує комплексного реформування з метою скасування неефективного адміністрування страхових Фондів і створення ефективної системи соціальних послуг шляхом формування конкурентного ринку соціальних послуг. Крім цього, Міністерство соціальної політики має розробити чітку стратегію розвитку обов'язкового пенсійного і соціального страхування, основними цілями якої повинні стати вдосконалення процесу сплати й адміністрування ЄСВ, підвищення якості страхових послуг і задоволення потреб клієнта, а також підвищення ефективності, раціонального та цільового використання бюджетних коштів» [3, с. 211].

Кучма О. Л. характеризує міру впливу кримінальної відповідальності за ухилення від сплати єдиного соціального внеску на рівень наповнюваності бюджету Пенсійного фонду України. За результатами проведеного дослідження, він робить такий висновок: «недостатньо тільки закріплення у законодавстві умов сплати ЄСВ та відповідальності за порушення, необхідно активніше проводити роботу по виявленню боржників і вжити заходи щодо притягнення їх до відповідальності (стимулювати виконати зобов'язання, щоб звільнити від кримінальної відповідальності)» [4, с. 109].

Макаренко А. та Котова Н. пишуть про поліпшення обліку і контролю за оподаткуванням та сплатою єдиного соціального внеску і податку з доходів фізичних осіб. Вони запропонували удосконалити: «план, який включає перелік робіт на основних етапах контролю і строки їх виконання із зазначенням джерел інформації; тест внутрішнього контролю, який дасть змогу контролеру виокремити найбільш помилкові ділянки обліку, а також розглянути особливості обліку в конкретному підприємстві, та на його підставі сформулювати дієву програму контролю. Крім того, при проведенні контролю рекомендується використовувати розроблений робочий документ з перевірки заяв на застосування соціальних пільг щодо податку на доходи фізичних осіб і робочий документ перевірки розрахованої суми ФОП працівників та суми єдиного соціального внеску» [5, с. 3-7].

Маршавін Ю. досліджує теорію та практику оцінки економічної ефективності активних програм на сучасному ринку праці. На його думку, «набуває актуальності оцінка економічної ефективності фінансування активних програм сприяння зайнятості, що дає змогу використовувати саме ті, які забезпечують на одиницю витрат найкращі результати щодо працевлаштування зареєстрованих безробітних. Для цього доцільно використовувати методику, яка базується на порівнянні додатково отриманих економічних здобутків, що утворюються у результаті подальшої трудової діяльності учасників програм, завдяки більш ранньому працевлаштуванню (відносно інших безробітних) та зменшенню періоду отримання допомоги по безробіттю, із витратами на фінансування активних програм сприяння зайнятості населення (АПСЗН)» [6, с. 196].

Очеретько Л. і Стратулат С. встановлюють ключові вектори уніфікації звітності з податку з доходів фізичних осіб та єдиного соціального внеску. Зокрема, автори конкретизують те, якими є ці ключові вектори: «розробка механізму поєднання податку з доходів фізичних осіб з єдиним соціальним внеском; внесення змін до Податкового кодексу (в частині основних елементів оподаткування); перегляд порядку перерозподілу податкових надходжень між бюджетами та фондами; перегляд процедури адміністрування ПДФО та ЄСВ» [7, с. 189].

Райнова Л. вказує на проблеми і наслідки реформування єдиного соціального внеску в Україні. Вона вважає, що «досвід реформи ЄСВ ... засвідчив масштаби негативних наслідків радикальних змін, пов'язаних із різким переглядом його ставок, а саме: безпрецедентне зростання ступеня розбалансованості соціальних фондів, а також невисокий ефект детінізації; й, крім того, неприпустимість вжиття подібних заходів у подальшому за відсутності адекватних компенсаторів наслідків їх впровадження. Різке скорочення надходжень ЄСВ, який є бюджетоутворюючим для пенсійної системи України, за існуючого рівня соціальних зобов'язань, призведе ще й до неприпустимо високого рівня навантаження на державний бюджет, показники видатків якого і без того є вкрай незадовільними (перманентне недофінансування останніми роками соціального захисту населення й таких ключових галузей із розвитку людського капіталу як освіта і охорона здоров'я, значний обсяг видатків на обслуговування державного боргу тощо)» [8, с. 15].

Соболева І. В. та Лобань К. Б. характеризують стан і перспективу обліку розрахунків із оплати праці й нарахування єдиного соціального внеску в підприємстві. Ці автори стверджують, що «з врахуванням збільшення мінімальної заробітної плати та прожиткового мінімуму для працездатних осіб, роботодавцям потрібно не тільки переглянути оклади працівників, а й здійснювати доплату з ЄСВ у розмірі не менше мінімального страхового внеску при нарахуванні заробітної плати та інших виплат працівникам, у збільшеному розмірі. Крім того, зросло навантаження і на фізичних осіб – підприємців, адже мінімальна щомісячна сума ЄСВ зросла вдвічі і є обов'язковою» [9, с. 499].

Тимошенко О. і Байрак К. вивчають наслідки впровадження єдиного рахунку для податків та єдиного соціального внеску і звертають увагу на те, що «основною перевагою запровадження єдиного рахунку є спрощення сплати та формування платниками податкових платежів; на платника більше не впливатиме зміна реквізитів бюджетних рахунків, оскільки вони оновлюватимуться у його кабінеті автоматично; зменшення кількості помилок та/або надміру сплачених податків; зменшення кількості помилок у звітності; арешт коштів на Єдиному рахунку заборонений, адже так платежі по податкам і зборам для підприємства будуть завжди захищені. Для того, щоб в повній мірі користуватися всіма перевагами даної системи платнику необхідно своєчасно поповнювати рахунок в Електронному кабінеті» [10, с. 199].

Водночас, зважаючи на факт ухвалення Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування», виникає необхідність обґрунтування потреби застосування єдиного соціального внеску з детальним аналізом потенційних ризиків і втрат, які можуть виникати в майбутньому. Це означає, що нашим науковцям потрібно активно вивчати зарубіжний досвід утримання єдиного соціального внеску з метою взяття до уваги в Україні як позитивних, так негативних наслідків його поведінки.

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми. Теоретичні засади єдиного соціального внеску в Україні, а також питання його відображення в системі обліку і контролю за розрахунками та фінансовими ресурсами підприємства, на нашу думку, потребують поглиблення і конкретизації.

Мета статті полягає в обґрунтуванні теоретичних засад єдиного соціального внеску в Україні та його відображенні у системі обліку і контролю за розрахунками та фінансовими ресурсами підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інститут соціального захисту працюючих і, зокрема, соціального страхування, започаткований у Німеччині, де в 1883-1889 років ухвалили низку законів про організацію державного соціального страхування робітників.

В Україні перші закони зі страхування виникли на початку двадцятого століття на вимоги робітників та сформували гарантовані правила соціальної захищеності під час виробничого процесу. В 1912 році на рівні російської царської імперії, куди входила тоді Україна, ухвалено закони «Про забезпечення робітників на випадок захворювання», «Про страхування робітників від нещасних випадків на виробництві» тощо.

Після більшовицького жовтневого перевороту 1917 року соціальне страхування в Україні розвивалось так само, як і в інших республіках радянської росії. У 1929 році державне соціальне страхування отримало єдиний цільовий бюджет. В 1933 році соціальне страхування передали в управління профспілкам.

В 1991 році утворився Фонд соціального страхування Української РСР. Фонд мав забезпечити фінансову самостійність і стабільність системи соціального страхування з метою впровадження конституційного права українців на соціальне страхування. Фонд соціального страхування України під час тривалої економічної кризи забезпечував стабільність усіх виплат допомог із соціального страхування, що були передбачені тодішнім чинним законодавством.

Бюджет України в сегменті єдиного соціального внеску формується Державною казначейською службою України на підставі її законодавчих актів про соціальне страхування. Відповідні положення з формування бюджету єдиного соціального внеску визначені у Законі України «Про Державний бюджет України» за певний календарний рік та низці інших законодавчих актів України.

За чинним законодавством України, єдиний соціальний внесок повинні сплачувати підприємства, організації і фізичні особи, а також громадяни, що мають дохід від праці та інших джерел. Збір із єдиного соціального внеску скеровується на фінансування соціального страхування в Україні, а саме: на пенсійне забезпечення; соціальне страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань; медичне страхування; виплату допомоги з безробіття та інші соціальні запити.

Зовнішній контроль за використанням єдиного соціального внеску проводять органи Державної податкової служби України. Зокрема, їхнім завданням є контроль за правильністю нарахування, сплати і використання фінансових ресурсів, отриманих від єдиного соціального внеску. Органи Державної податкової служби України мають змогу здійснювати контроль за нарахуванням, сплатою і використанням ЄСВ у різних напрямках, зокрема таких як: 1) контроль за правильністю визначення платниками об'єкта та обсягу оподаткування єдиного соціального внеску; 2) перевірка правильності застосування методики нарахування та своєчасності сплати єдиного соціального внеску платниками; 3) контроль за використанням фінансових ресурсів, що акумульовані від сплати єдиного соціального внеску; 4) перевірка дотримання основних вимог щодо ведення бухгалтерського обліку та звітності з питань єдиного соціального внеску.

У разі виявлення порушень під час здійснення контролю за використанням єдиного соціального внеску, органи Державної податкової служби України застосовують різні методи і форми впливу, в тому числі: пені, штрафи та неустойки; анулювання виданих раніше дозволів; звернення до суду з метою покарання на порушників.

Забезпечення відповідного життєвого рівня кожному громадянину гарантовано Конституцією (Основним Законом) України. У статті 46 Конституції України записано: «Громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом» [11].

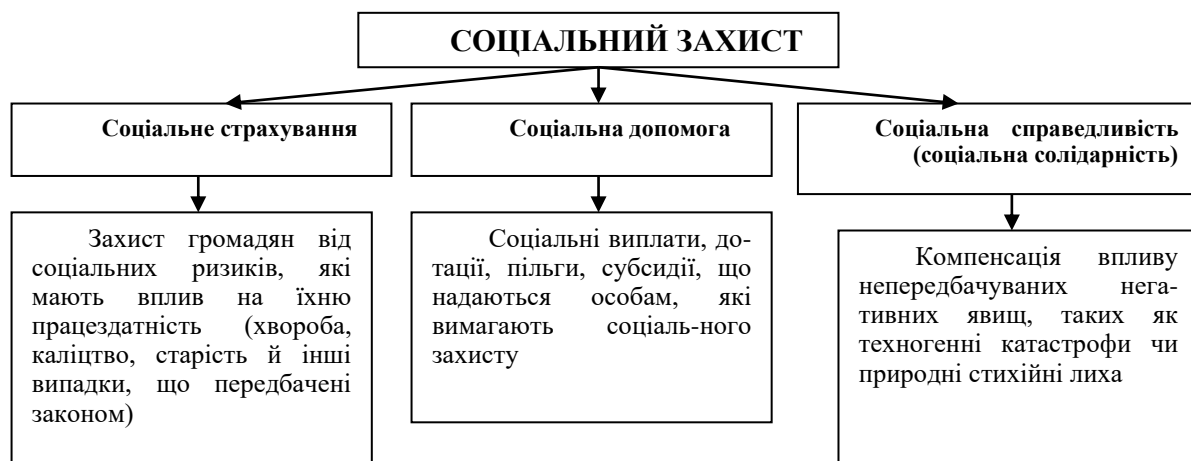
Держава гарантує кожному громадянину право на працю та соціальний захист, задовольняє потреби у здобутті освіти, охороні здоров'я, забезпечує достатній рівень заробітної плати, пенсії, соціальних виплат тощо. Соціальне страхування є основою системи соціального захисту населення та має певні складові елементи (рис. 1).

Соціальне страхування – це організаційно-економічний інститут захисту громадян від соціальних ризиків, що впливають на їхню працездатність (хвороба, каліцтво, старість та інші випадки, передбачені законом).

Соціальна допомога – це різні види соціальних виплат, дотацій, пільг, субсидій, що надаються особам, котрі вимагають соціального захисту.

Соціальна справедливість (соціальна солідарність) є компенсацією за вплив непередбачуваних негативних явищ, таких як техногенні катастрофи чи природні стихійні лиха, на соціальне середовище.

Право на соціальний захист забезпечується гарантією загальнообов'язкового державного соціального страхування шляхом здійснення страхових внесків громадянами, підприємствами (установами, організаціями), а також за рахунок бюджетних й інших джерел соціального забезпечення; формування і розвитку мережі соціальних закладів різних форм власності з метою догляду за непрацездатними особами.

Рис. 1. Складові елементи соціального захисту в Україні

Джерело: власна розробка авторів.

Державні органи повинні забезпечити здійснення єдиної соціальної політики із забезпечення прав українців на соціальний захист, дотримання усіма громадянами України її нормативно-правових актів, адаптацію українських національних соціальних норм до стандартів міжнародної практики; підвищення сум соціальних виплат для поліпшення матеріального забезпечення українців; контроль за надходженням і витрачанням грошових коштів та діяльністю робочих органів фонду.

Як відомо, розвиток системи соціального страхування в Україні відбувався у декілька етапів:

I етап (1998-1999 рр.) – з моменту ухваленням Закону України «Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» розпочато рух з розроблення законопроектів за окремими видами соціального страхування.

II етап (1999-2000 рр.) – згідно з «Основами законодавства України із загальнообов'язкового соціального страхування», Верховна Рада України ухвалила Закони: «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» від 23 вересня 1999 року № 1105-XIV; «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» від 02 березня 2000 року № 1533-III; «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності і витратами, зумовленими народженням та похованням» від 18 січня 2001 року № 2240-III.

Звідси, в нашій державі сформовано нормативно-правову базу з метою становлення системи загальнообов'язкового державного соціального страхування, що базується на вимогах Європейського кодексу соціального забезпечення (1964 року) і на рекомендаціях Міжнародної організації праці (МОП) № 67 (1944 року).

III етап (2001-2002 рр.) – запровадження в Україні державного соціального страхування. Згідно з ухваленими законами, у 2001 році запроваджено такі види загальнообов'язкового державного соціального страхування: на випадок безробіття; у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням і похованням, від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності.

IV етап (2002-2009 рр.) – удосконалено законодавство з загальнообов'язкового державного соціального страхування, впроваджено пенсійного і розроблено основ медичного соціального страхування. Ухвалено Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 09 липня 2003 р. № 1058-IV.

V етап (2010-2013 рр.) – ухвалено Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» № 2464-VI, який став чинним з 01 січня 2011 року.

Ключовою ознакою поліпшеної системи обов'язкового соціального страхування у розвинутих країнах є активний процес глобалізації структури управління соціальним страхуванням. Такий напрямок для себе обрала й Україна. Впродовж 2011-2012 років пенсійна система України доповнилась системою пільг, компенсацій, гарантій, програмою житлових субсидій та іншими видами державної соціальної допомоги громадянам похилого віку, інвалідам, сім'ям з дітьми і т. д.

VI етап (2014-2023 рр.). 28 грудня 2014 року ухвалено Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування загальнообов'язкового державного соціального страхування та легалізації фонду оплати праці» № 77, котрим в новій редакції викладено Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування». Даним законом передбачено об'єднати Фонд соціального страхування з тимчасової втрати працездатності і Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві, створивши таким чином Фонд соціального страхування України.

3 листопада 2015 року ухвалено Закон України № 736-VIII «Про внесення змін до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» щодо забезпечення діяльності фондів соціального страхування у період реорганізації».

31 серпня 2017 року Фонд соціального страхування України розпочав повноцінне виконання усіх завдань і функцій, регламентованих законом. Наслідки реформи ЄСВ 2016 р., однією з головних нововведень якої було, зниження розміру ЄСВ з диференційованих 36,76-49,7 % до 22 % та скасування утримання внеску із заробітної плати працівників, залишаються чи не найбільш дискусійними. Однозначна відповідь на питання щодо того, чи вдалося завдяки її проведенню змінити чи вплинути на негативні тенденції, що спостерігалися в приватному секторі в попередні роки, зокрема, стосовно таких показників як темпи зростання фонду оплати праці та надходжень з ЄСВ (рис. 1), у працях українських авторів і сьогодні відсутня. Втім, вона є важливою й з огляду на те, що саме задля створення умов щодо легалізації зайнятості й зарплат в приватному секторі і вживались різноманітні заходи в частині реформування ЄСВ, починаючи ще з 2015 р.

VII етап (2023 рр. і до нині). 31 січня 2023 року реорганізовано діяльність Фонду соціального страхування України й управління його виконавчої дирекції з приєднанням до Пенсійного фонду України. Тепер Пенсійний фонд України, водночас, зі своїми функціями також здійснює управління солідарною системою соціального страхування, тобто загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням від нещасного випадку, у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності і медичним страхуванням.

Під єдиним внеском варто розуміти «консолідований внесок, збір якого здійснюється до системи загальнообов'язкового державного соціального страхування в обов'язковому порядку та на регулярній основі з метою забезпечення захисту прав застрахованих осіб і членів їх сімей на отримання страхових виплат» [12].

Єдиний соціальний внесок характеризують як імперативний, обов'язковий, законодавчо встановлений платіж, що регулярно сплачується платниками, а особливою ознакою його є цільове призначення – захист прав та законних інтересів застрахованих осіб. Цільовий характер ЄСВ вирізняє його від податків, а обов'язковий порядок сплати ЄСВ – визначає його фіскальний характер.

Єдиний соціальний внесок в нашій країні не вважається податком, тому не включається до складу податкової системи України, а його суми не враховуються при визначенні податкового навантаження на платників податків. Досліджуючи суть єдиного соціального внеску науковці ототожили спільні риси властиві соціальному внеску та прямим податкам, і засвідчують однорідність їх економічної природи. Тому одним із напрямків пошуку шляхів удосконалення єдиного соціального внеску є віднесення до складу податкової системи не лише доходів консолідованого бюджету України, але й страхових внесків Пенсійного фонду.

Нарахування єдиного соціального внеску на заробітну плату та інші виплати в системі фінансового обліку здійснюються з віднесенням на витрати підприємства (дебет рахунків 15, 20, 23, 24, 821, 91-93, 941, 949 та кредит рахунка 651).

Нарахування єдиного соціального внеску на відпуски, компенсацію невикористаної відпустки за рахунок забезпечення на оплату відпусток відносять на дебет рахунка 471 та кредит рахунка 651.

У тому разі, якщо підприємство недоплатило необхідну до сплати суму єдиного соціального внеску, то у нього виникає прострочена кредиторська заборгованість. Крім того, воно може ще сплатити штраф у розмірі 20 % від суми недоплати. Нарахування штрафів, пень, що пов'язані з порушеннями законодавства України щодо єдиного соціального внеску в системі фінансового обліку відображається на дебеті рахунку 948 та кредиті рахунка 651.

Суми штрафів, пень призводять до збільшення сум збитків підприємства і втрати частини його фінансових ресурсів. Тоді ж, коли підприємство заплатило суму ЄСВ більшу, ніж було потрібно, тоді виникає дебіторська заборгованість з ЄСВ та відповідно зменшується сума коштів на рахунках

підприємства у банку (кредит рахунка 311). А це, водночас, призводить до зменшення величини фінансових ресурсів (активів) через зменшення коштів на банківських рахунках, в касі підприємства.

Отже, нараховані, сплачені та використовувані державою, місцевими органами влади і підприємствами (організаціями, закладами) прямо або опосередковано впливають на величину фінансових ресурсів (коштів, дебіторської та кредиторської заборгованості) та фінансових результатів (прибутків, збитків). Відповідно, якщо підприємство має на меті не допустити значних непродуктивних втрат фінансових ресурсів, то воно має подбати про якість та ефективність фінансового й управлінського обліку і контролю щодо нарахування, сплати та використання єдиного соціального внеску.

Здійснення оплати єдиного соціального внеску; штрафів, пень, що з ним пов'язані відображається на дебеті рахунка 651 і кредиті рахунків 30, 31, 335.

У тому разі, якщо підприємство заплатило суму єдиного соціального внеску більшу, ніж було потрібно, тоді виникає дебіторська заборгованість з ЄСВ

У розвинених країнах внески на соціальне страхування отримали назву «соціальних податків» і є складовими фіскальних систем (табл. 1). Адже соціальний податок збільшує витрати господарюючих суб'єктів та зменшує їх доходи.

Таблиця 1

Соціальні податки на заробітну плату в різних країнах світу

Країна	Соціальні податки, які сплачує роботодавець	Соціальні податки, які сплачує працівник
Україна	ЄСВ 22 %.	–
Данія		податок на ринок праці – 8 %, загальнодержавний – 10 % або 15 % в залежності від суми річного доходу, муніципальний податок – 26 %.
Португалія	23,75 %.	11% – особи з доходом більше 80 000 євро на рік зобов'язані сплачувати додатковий податок на солідарність у розмірі від 2,5 % до 5 %.
США	6,2 % – соціальне страхування; 1,45 % – медичне страхування.	6,2 % – соціальне страхування; 1,45 % – медичне страхування.
Канада	Пенсійний фонд – 4,95 %. Страхування зайнятості – 2,63 %.	Пенсійний фонд – 4,95 %. Страхування зайнятості – 1,88 %.
Іспанія	Соціальні внески із заробітних плат власних працівників сплачує роботодавець.	–
Франція	42 %.	10,1 %.

Джерело: розроблено авторами на основі [13].

Соціально-правова природа єдиного соціального внеску проявляється у тому, що він є одночасно гарантією соціального забезпечення певної особи та джерелом коштів солідарної системи соціального страхування, а розмір тарифу визначається з дотриманням принципу рівності страхувальників перед законом.

На даний час в Україні діє «єдина ставка нарахування ЄСВ, що визначена в розмірі 22 % від об'єкта оподаткування. Об'єктом оподаткування ЄСВ є сума нарахованих виплат найманим працівникам, сплата яких до бюджету здійснюється за рахунок коштів роботодавця. Тобто, базою для справляння ЄСВ у частині їх нарахувань є сума нарахованої заробітної плати за видами виплат, що включають основну заробітну плату, додаткову заробітну плату, а також інші заохочувальні та компенсаційні виплати» [12].

Окрім того, діють і спеціальні ставки єдиного соціального внеску. «Для підприємств, установ і організацій, в яких працюють інваліди, ставка ЄСВ встановлена у розмірі 8,41 % бази нарахування ЄСВ; для підприємств та організацій всеукраїнських громадських організацій інвалідів, в яких кількість інвалідів становить не менш як 50 % загальної чисельності працюючих, і за умови, що фонд

оплати праці таких інвалідів становить не менш як 25 % суми витрат на оплату праці, ставка ЄСВ встановлена у розмірі 5,3 % бази нарахування єдиного внеску» [12]. У таблиці 2 наведено розміри нарахування ЄСВ залежно від видів доходів.

Таблиця 2

Розміри нарахування ЄСВ залежно від видів доходів

Вид доходів	Ставка ЄСВ
Фонд оплати праці (п. 2 Інструкції № 5) найманих працівників, у т. ч. іноземців.	Роботодавці нараховують та сплачують ЄСВ за ставкою 22 %.
Винагороди фізичним особам за цивільно-правовими договорами, крім цивільно-правового договору, укладеного з фізичною особою-СПД.	Підприємства та фізичні особи-підприємці нараховують і сплачують 22 % на суму винагороди.
Допомога з ТВП (як перші п'ять днів за рахунок коштів підприємства, так і решта днів хвороби, допомога по вагітності та пологах за рахунок коштів ФСС).	Роботодавці нараховують і сплачують 22 % на суму допомоги.
Заробітна плата і лікарняні працівників-інвалідів.	Всі роботодавці нараховують і сплачують 8,41 % на фонд оплати праці.

Джерело: розроблено авторами на основі [12; 14].

Відповідно до [Закону України](#) «Про Державний бюджет України на 2023 рік» № 2710-IX з 01 січня 2023 року розмір суми мінімальної заробітної плати встановлено на рівні 6700 грн., а прожиткового мінімуму для працездатних осіб в розмірі 2684 грн. Встановлені розміри мінімальної заробітної плати та прожиткового мінімуму для працездатних осіб впливають на визначення розміру мінімальної та максимальної суми ЄСВ. Виходячи з цього, «розміри єдиного соціального внеску у 2023 році будуть складати таку величину: мінімальний страховий внесок з ЄСВ – 1474 грн. за місяць (22 % від мінімальної зарплати); максимальний страховий внесок ЄСВ – 22110 грн. за місяць (22 % від 15 мінімальних зарплат)» [14].

Розміри мінімальних страхових внесків з ЄСВ у 2023 році наведено в таблиці 3.

Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» № 2120-IX [13] внесено суттєві зміни до правил оподаткування в Україні у зв'язку з воєнним станом.

Таблиця 3

Розміри мінімального страхового внеску з ЄСВ у 2023 році

Категорія платника	Строк сплати	За місяць, грн.	За квартал, грн.
ФОП, які обрали спрощену систему оподаткування незалежно від обраної групи.	20 числа місяця, що настає за кварталом, за який сплачується єдиний внесок (19 квітня, липня, 19 жовтня, 19 січня).	1474	4422
ФОП, які обрали загальну систему оподаткування.	20 числа місяця, що настає за кварталом, за який сплачується єдиний внесок (19 квітня, 19 липня, 19 жовтня, 19 січня). Остаточний розрахунок за календарний рік до 10 лютого наступного року.	1474	4422
Особи, які провадять незалежну професійну діяльність.	20 числа місяця, що настає за кварталом, за який сплачується єдиний внесок (19 квітня, 19 липня, 19 жовтня, 19 січня). Остаточний розрахунок за календарний рік до 1 травня року наступного за звітним.	1474	4422
Члени фермерського господарства.	20 числа місяця, що настає за кварталом, за який сплачується єдиний внесок (19 квітня, 19 липня, 19 жовтня, 19 січня).	1474	4422

Джерело: розроблено авторами на основі [12; 14].

Фізичні особи-підприємці, самозайняті особи та члени фермерських господарств з 1 березня 2022 року до припинення або скасування воєнного стану в Україні мають право не нараховувати, не обчислювати та не сплачувати ЄСВ.

Роботодавці – фізичні особи підприємці платники єдиного податку 2 та 3 групи, а також юридичні особи, які належать до третьої групи платників єдиного податку мають право за власним рішенням не сплачувати ЄСВ за найманих працівників, які були призвані під час мобілізації на

військову службу – за таких працівників сплата ЄСВ буде здійснюватися за кошти державного бюджету.

Позитивною зміною щодо адміністрування ЄСВ є те, що на період дії правового режиму воєнного, надзвичайного стану, а також протягом трьох місяців після припинення або скасування воєнного стану не нараховуються штрафні санкції та пеня за порушення в сфері сплати ЄСВ.

Окрім цього, «встановлено мораторій на проведення документальних перевірок правильності нарахування, обчислення та сплати ЄСВ на період дії правового режиму воєнного, надзвичайного стану та протягом трьох місяців після припинення або скасування воєнного, надзвичайного стану, а перевірки, які були розпочаті до 24 лютого 2022 року та не завершені, зупиняються по останній календарний день третього місяця з дня припинення (скасування) воєнного, надзвичайного стану» [15].

Важливо зазначити, що наказом Міністерства фінансів України № 278 «внесені зміни до форми Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків – фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску та порядку його заповнення» [16].

Подання Податкового розрахунку як юридичними особами-роботодавцями так і фізичними особами підприємцями – роботодавцями, рекомендовано здійснювати за допомогою Веб-сервісу «СОТА» – електронної звітності та електронного документообігу онлайн. У Веб-сервісі «СОТА» створюються та подаються електронні звіти з будь-якого пристрою з доступом до інтернету, обмін електронними первинними документами з контрагентами, зберігаючи при цьому електронний архів документів.

Порядок подання Податкового розрахунку за допомогою Веб-сервісу «СОТА» ідентичний, як для фізичних осіб підприємців – роботодавців, так і для юридичних осіб – роботодавців. Відмінність лише в літері ідентифікатора електронної форми: для фізичних осіб підприємців – F0500107, а для юридичних осіб – J0500107. При цьому ідентифікатор форми Податкового розрахунку для юридичних осіб роботодавців, так і для юридичних осіб, що працюють на загальній системі оподаткування – однаковий.

Висновки. На даний момент часу немає «Національної доктрина соціального страхування в Україні», котра б давала наукове обґрунтування потенціалу розвитку цієї системи у тісному взаємозв'язку із системою заробітної плати, податковою системою, станом і продуманою політикою на ринку праці, поточною демографічною ситуацією та різними прогнозами. В разі розроблення низки пропозицій і ухвалення управлінських рішень щодо соціального страхування, важливо розуміти, що воно є одним із дуже чутливих інструментів, що можуть суттєво впливати на фундаментальні засади розвитку суспільства.

Під час реформи соціального страхування доцільно максимально розширити можливість вибору особою, яка здійснює страхування, форм забезпечення її законних прав, залучати до процесу забезпечення соціальних гарантій застрахованих осіб із соціального страхування недержавні організації, застосовувати усе різноманіття чинних механізмів фінансування соціальних послуг, формувати правильну прив'язку доступних соціальних зобов'язань до наявних коштів на їхнє поточне фінансування.

Одним із напрямків пошуку шляхів удосконалення єдиного соціального внеску є віднесення до складу податкової системи не лише доходів консолідованого бюджету України але й страхових внесків Пенсійного фонду.

На період дії правового режиму воєнного, надзвичайного стану, а також протягом трьох місяців після припинення або скасування воєнного стану при адмініструванні ЄСВ не нараховуються штрафні санкції та пеня за порушення в сфері сплати, та встановлено мораторій на проведення документальних перевірок правильності нарахування, обчислення та сплати ЄСВ, що є позитивними змінами для платників збору.

Подання Податкового розрахунку за допомогою Веб-сервісу «СОТА» – надасть можливість платникам формувати електронну звітність та вести електронний документообіг онлайн, надсилати електронні звіти з будь-якого пристрою з доступом до інтернету, здійснювати обмін електронними первинними документами з контрагентами, зберігаючи при цьому електронний архів документів.

Запровадження ЄСВ є позитивним кроком у реформування системи загальнообов'язкового державного соціального страхування, проте, потребує подальшого вдосконалення.

В перспективі, подальші наукові дослідження необхідно проводити у напрямку чіткого трактування і розмежування різних категорій, що пов'язані з єдиним соціальним внеском; покращення рівня оперативності обліку та контролю за дебіторською і кредиторською заборгованістю в частині розрахунків за страхуванням та їх впливу на фінансові результати підприємства; підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства через осучаснення методів їх обліку і контролю на основі застосування позитивного практичного українського та міжнародного досвіду.

Джерела та література

1. Діденко Ю. Ю. Види соціального страхування з позиції соціально-трудова відносин. *Соціальна економіка*. 2013. № 2-3. С. 114-121. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/se_2013_2-3_13
2. Жураковська Л. Деякі питання діяльності арбітражного керуючого щодо переліку осіб – платників ЄСВ, визначених у Законі «Про єдиний соціальний внесок». *Юридичний вісник*. 2018. № 4. С. 56-63. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/urid_2018_4_11
3. Кміть В. М., Кунашук І. В. Оцінка функціонування єдиного соціального внеску в Україні та напрями вдосконалення системи адміністрування соціальних внесків. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2012. Вип. 22.5. С. 204-212. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvntu_2012_22
4. Кучма О. Л. Вплив кримінальної відповідальності за ухилення від сплати ЄСВ на поповнення бюджету Пенсійного фонду України. *Юридична Україна*. 2020. № 12. С. 107-109. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/urykr_2020_12_23
5. Макаренко А. П., Котова Н. В. Удосконалення обліку і контролю оподаткування та сплати ЄСВ та ПДФО із заробітної плати працівників суб'єктів господарювання. *Ефективна економіка*. 2020. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8428> DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.12.7>
6. Маршавін Ю. М. Теоретичні та практичні засади оцінювання економічної ефективності активних програм на ринку праці. *Демографія та соціальна економіка*. 2016. № 3. С. 186-198. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dse_2016_3_17 DOI: <https://doi.org/10.15407/dse2016.03.186>
7. Очеретько Л. М., Стратулат С. Ю. Вектори уніфікації звітності з ПДФО та ЄСВ. *Інноваційна економіка*. 2015. № 5. С. 185-190. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2015_5_37
8. Райнова Л. Б. Реформування ЄСВ в Україні: проблеми і наслідки. *Інновації: практика та досвід*. 2020. № 17-18. С. 10-17. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2020_17-18_4
9. Соболева І. В., Лобань К. Б. Стан та перспектива обліку розрахунків з оплати праці та нарахування ЄСВ на підприємстві. *Молодий вчений*. 2017. № 6. С. 498-501. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2017_6_115
10. Тимошенко О. С., Байрак К. С. Впровадження єдиного рахунку для податків та ЄСВ. *Соціально-гуманітарний вісник*. 2020. Вип. 32-33. С. 198-200. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sochumj_2020_32-33_102
11. Бобра М. Заробітна плата: скільки податків сплачує робітник у різних країнах світу. *Суспільно-економічне видання «Vezha»*. 2018. 29 травн. URL: <https://vezha.net.ua/economy/заробітна-плата-скільки-податків-спл/>
12. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 08.07.2010 р. № 2464-VI: із змінами та допов.: станом на 20.06.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17#Text>
13. Конституція України. Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР: із змінами та допов.: станом на 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
14. Про Державний бюджет України на 2023 рік: Закон України від 03.11.2022 р. № 2710-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17#Text>
15. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану: Закон України від 15.03.2022 р. № 2120-IX: станом на 20.06.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17#Text>
16. Про внесення змін до наказу Міністерства фінансів України від 13 січня 2015 року № 4: Наказ Міністерства фінансів України від 19.05.2021 № 278: станом на 20.06.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17#Text>

References

1. Didenko, Yu. Yu. (2013). Vidy sotsialnoho strakhuvannia z pozytsii sotsialno-trudovykh vidnosyn [Types of social insurance from the standpoint of social and labor relations]. *Sotsyalnaia ekonomika – Social economy*, 2-3, 114-121. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/se_2013_2-3_13 [in Ukrainian].
2. Zhurakovska, L. (2018). Deiaki pytannia diialnosti arbitrazhnoho keruiuchoho shchodo pereliku osib – platnykiv YeSV, vyznachenykh u Zakoni «Pro yedynyi sotsialnyi vnesok» [Some issues of the arbitration manager's activities regarding the list of persons – payers of the ESR, defined in the Law “On the Single Social Contribution”]. *Yurydychnyi visnyk – Legal Bulletin*, 4, 56-63. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/urid_2018_4_11 [in Ukrainian].

3. Kmit, V. M., Kunashchuk, I. V. (2012). Otsinka funktsionuvannia yedynoho sotsialnoho vnesku v Ukraini ta napriamy vdoskonalennia systemy administruvannia sotsialnykh vneskiv [Assessment of the functioning of the unified social external environment in Ukraine and directions for improving the system of social internal affairs administration]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy – Scientific bulletin of NLTU of Ukraine*, 22.5, 204-212. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnltsu_2012_22 [in Ukrainian].
4. Kuchma, O. L. (2020). Vplyv kryminalnoi vidpovidalnosti za ukhlyennia vid splaty YeSV na popovnennia biudzhetu Pensiinoho fondu Ukrainy [The influence of criminal liability for evasion of the payment of ESR on the replenishment of the budget of the Pension Fund of Ukraine]. *Yurydychna Ukraina – Legal Ukraine*, 12, 107-109. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/urykr_2020_12_23 [in Ukrainian].
5. Makarenko, A. P., Kotova, N. V. (2020). Udoskonalennia obliku i kontroliu opodatkuвання ta splaty YeSV ta PDFO iz zarobitnoi platy pratsivnykiv subiektiv hospodariuvannia [Improvement of accounting and control of taxation and payment of state income tax and personal income tax from wages of employees of economic entities]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*, 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8428> DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.12.7> [in Ukrainian].
6. Marshavin, Yu. M. (2016). Teoretychni ta praktychni zasady otsiniuvannia ekonomichnoi efektyvnosti aktyvnykh program na rynku pratsi [Theoretical and practical principles of evaluating the economic effectiveness of active programs on the labor market]. *Demohrafiia ta sotsialna ekonomika – Demography and social economy*, 3, 186-198. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dse_2016_3_17 DOI: <https://doi.org/10.15407/dse2016.03.186> [in Ukrainian].
7. Ocheretko, L. M., Stratulat, S. Yu. (2015). Vektory unifikatsii zvitnosti z PDFO ta YeSV [Vectors of the unification of reporting from the Personal Income Tax and State Tax Administration]. *Innovatsiina ekonomika – Innovative economy*, 5, 185-190. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2015_5_37 [in Ukrainian].
8. Rainova, L. B. (2020). Reformuvannia YeSV v Ukraini: problemy i naslidky [Reforming the Church in Ukraine: problems and consequences]. *Innovatsii: praktyka ta dosvid – Innovation: practice and experience*, 17-18, 10-17. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2020_17-18_4 [in Ukrainian].
9. Soboleva, I. V., Loban, K. B. (2017). Stan ta perspektyva obliku rozrakhunkiv z oplaty pratsi ta narakhuvannia YeSV na pidpriemstvi [The state and perspective of the accounting of payroll calculations and the accrual of social security at the enterprise]. *Molodyi vchenyi – A young scientist*, 6, 498-501. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2017_6_115 [in Ukrainian].
10. Tymoshenko, O. S., Bairak, K. S. (2020). Vprovadzhenia yedynoho rakhunku dlia podatkov ta YeSV [Implementation of a single account for taxes and Social Security]. *Sotsialno-humanitarnyi visnyk – Social and humanitarian bulletin*, 32-33, 198-200. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sochumj_2020_32-33_102 [in Ukrainian].
11. Bobra, M. (2018). Zarobitna plata: skilky podatkov splachuie robitnyk u riznykh krainakh svitu [Salary: how much taxes a worker pays in different countries of the world]. *Suspilno-ekonomichne vydannia «Vezha» – Socio-economic publication “Tower”*. May 29. URL: <https://vezha.net.ua/economy/zarobitna-plata-skilky-podatkov-spl/> [in Ukrainian].
12. Pro zbir ta oblik yedynoho vnesku na zahalnooboviazkove derzhavne sotsialne strakhuvannia: Zakon Ukrainy vid 08.07.2010 r. № 2464-VI: iz zminamy ta dopov.: stanom na 20.06.2021 (2010) [On the collection and accounting of a single external environment for mandatory state social insurance: Law of Ukraine dated August 7, 2010 No. 2464-VI: with changes and additions: as of June 20, 2021]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17#Text> [in Ukrainian].
13. Konstytutsiia Ukrainy. Zakon Ukrainy vid 28.06.1996 r. № 254k/96-VR: iz zminamy ta dopov.: stanom na 01.01.2020 (1996) [Constitution of Ukraine. Law of Ukraine dated 06/28/1996 No. 254k/96-BP: as amended and supplemented: as of 01/01/2020]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].
14. Pro Derzhavnyi biudzheth Ukrainy na 2023 rik: Zakon Ukrainy vid 03.11.2022 r. № 2710-IX (2022) [On the State Budget of Ukraine for 2023: Law of Ukraine dated November 3, 2022 No. 2710-IX]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17#Text> [in Ukrainian].
15. Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo dii norm na period dii voiennoho stanu: Zakon Ukrainy vid 15.03.2022 r. № 2120-IX: stanom na 20.06.2022 (2022) [On amendments to the Tax Code of Ukraine and other legislative acts of Ukraine regarding the validity of the norm for the period of validity of the Vienna State: Law of Ukraine dated 03/15/2022 No. 2120-IX: as of 06/20/2022]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17#Text> [in Ukrainian].
16. Pro vnesennia zmin do nakazu Ministerstva finansiv Ukrainy vid 13 sichnia 2015 roku № 4: Nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 19.05.2021 № 278: stanom na 20.06.2022 (2022) [On amendments to the order of the Ministry of Finance of Ukraine dated January 13, 2015 No. 4: Order of the Ministry of Finance of Ukraine dated May 19, 2021 No. 278: as of June 20, 2022]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17#Text> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 15.03.2023 р.